

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΘΕΡΙΝΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

Κείμενο

Ηθική και οικουμενικές αξίες στον σημερινό κόσμο

Δύο Γάλλοι στοχαστές ανταλλάσσουν απόψεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Πώς θα ήταν ένας κόσμος χωρίς ηθική; Με βάση αυτό το διαχρονικό φιλοσοφικό ερώτημα δύο Γάλλοι **διαπρεπείς** στοχαστές, ο Αξέλ Καν και ο Ζερόμ Μπεντέ ανταλλάσσουν απόψεις μέσα από τις στήλες της εφημερίδας Le Figaro.

Η ηθική συνδέεται άμεσα με τις αξίες. Για τον Αξέλ Καν, υπάρχουν δύο είδη αξιών: αυτές που έχουν τιμή και αυτές που είναι ανεκτίμητες, όπως οι ηθικές αξίες. Οι οικονομικές αξίες, που αφορούν τιμές και κέρδη, που είναι διαπραγματεύσιμες και που υπολογίζονται με μαθηματικές πράξεις, είναι οι αξίες που μπορούν να προσδιοριστούν και να εκτιμηθούν. Αντιθέτως, κάτι ιδιαίτερα σημαντικό που μπορεί να ενδιαφέρει τους ανθρώπους, έχει άλλου είδους αξία, **ανεκτίμητη**. Στις ανεκτίμητες αξίες εγγράφονται και αξίες που χαρακτηρίζουμε **οικουμενικές**. Πολλοί, ωστόσο, θεωρούν ότι ακόμη και οικουμενικές αξίες, όπως τα δικαιώματα του ανθρώπου, υπόκεινται στη σχετικότητα.

Για αυτό το τελευταίο ο Αξέλ Καν διατηρεί τις **επιφυλάξεις** του. Γνωρίζουμε καλά, λέει, ότι συχνά στην ιστορική πραγματικότητα, τα δικαιώματα του ανθρώπου προβλήθηκαν ως το επιχείρημα των παλαιών αποικιοκρατών, που έλεγαν ότι είχαν ως αποστολή τους να εκπολιτίσουν τους απολίτιστους. Δικαίως, λοιπόν, προβληματιζόμαστε όταν βλέπουμε σήμερα τους αυτοανακηρυχθέντες υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων να αντιμετωπίζουν με σχετικότητα την ανθρώπινη ζωή, σε περιπτώσεις που οι ίδιοι εμπλέκονται σε πολεμικές συγκρούσεις. Μας πείθουν άραγε όλοι αυτοί όταν μιλούν για «πόλεμο χωρίς κανένα θύμα»; Όχι ασφαλώς, διότι εννοούν κανένα θύμα στις δικές τους τάξεις, ανεξαρτήτως αν η άλλη πλευρά θρηνεί αμάχους, γυναίκες και παιδιά που σκοτώνονται από βόμβες. Όλοι αυτοί ξεχνούν ότι το πρώτο από τα δικαιώματα του ανθρώπου είναι η ζωή. Και η ζωή κάθε ανθρώπου έχει την ίδια αξία. Ο Αξέλ Καν στρέφεται κατά της υποκρισίας της Δύσης, όσον αφορά στην υπεράσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Ο συνομιλητής του όμως, ο Ζερόμ Μπεντέ, υπενθυμίζει ότι η Παγκόσμια Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου δεν υπεγράφη μόνον από ορισμένους Δυτικούς. Ανάμεσα στους συντάκτες της ήταν, επί παραδείγματι, ένας Λιβανέζος κι ένας Ινδός. Είναι **σφάλμα**, επισημαίνει, να «δυτικοποιούμε» τα δικαιώματα του ανθρώπου, περιορίζοντας έτσι τον οικουμενικό τους χαρακτήρα. Επιπλέον, προσθέτει ο Μπεντέ, και οι λαοί που ζούσαν σε καθεστώς αποικιοκρατίας, όταν διεκδίκησαν την ανεξαρτησία τους, το έπραξαν στο όνομα των δικαιωμάτων του ανθρώπου, στα οποία περιλαμβάνεται το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης και της εθνικής κυριαρχίας στον φυσικό πλούτο.

Μεταξύ των αξιών που συχνά περνούν σε δεύτερη μοίρα στη σημερινή εποχή, είναι και η προστασία του περιβάλλοντος. Παρότι πολιτικοί και πολίτες σπεύδουν να συμφωνήσουν αναφορικά με τη σημασία της οικολογίας, πολλές

φορές, οι οικολογικές αξίες μένουν στο περιθώριο. Σύμφωνα με τον Αξέλ Καν, η οικολογία είναι μεν σχετικά καινούργια αξία στον βαθμό που συνδέεται με την επιστήμη της προστασίας των χλωρίδας και της πανίδας, στην πραγματικότητα όμως, η ιδέα του σεβασμού του περιβάλλοντος χρονολογείται από τον 18ο και τον 19ο αιώνα. Για τον Ζερόμ Μπεντέ, το κύριο χαρακτηριστικό της οικολογίας, ως αξίας, είναι το ότι συνδέεται με το αίσθημα ευθύνης απέναντι στις επόμενες γενιές.

Από έναν διάλογο για τις αξίες δεν θα μπορούσε να λείπει η παράμετρος της προόδου. Για την ακρίβεια, της κρίσης της προόδου. Ήδη από τον 18ο αιώνα, υποστηρίζει ο Αξέλ Καν, η έννοια της προόδου βασίζεται σε δύο αντιλήψεις. Πρώτα, ότι «η γνώση είναι ισχύς και εξουσία». Με βάση αυτή την αντίληψη, οι δυτικές χώρες εργάστηκαν για την πρόοδο και την ανάπτυξη της τεχνολογίας, που είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία πλούτου. Η δεύτερη αντίληψη αφορά το ότι η πρόοδος, η γνώση, είναι ο συντομότερος δρόμος για την κατάκτηση του Καλού και του Αληθινού. Στο πλαίσιο αυτής της αντίληψης, η πρόοδος των επιστημών και της τεχνολογίας θα οδηγήσει στην κατάκτηση της ευτυχίας. Ο 20ος αιώνας γνώρισε σημαντική πρόοδο. Γνώρισε όμως και ανάλογη ευτυχία; Οι περισσότεροι άνθρωποι σήμερα αμφιβάλλουν.

Στον 20ό αιώνα, λέει ο Ζερόμ Μπεντέ, λέξεις που αντιπροσωπεύουν ουσιαστικές έννοιες, έχασαν τη σημασία τους. Ο 20ος αιώνας έζησε τον «εκβαρβαρισμό της ιστορίας», όπως εύστοχα έχει γράψει ο ιστορικός Ζορζ Μος. Ο εκβαρβαρισμός αυτός μεταφράζεται σήμερα στο ότι το 90% των θυμάτων πολέμου είναι άμαχοι, σε αντίθεση με τις αρχές του 20ού αιώνα, όταν το 90% των θυμάτων ήταν στρατιωτικοί...

(Κείμενο από την εφημερίδα Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 2.5.2004, συντομευμένο και ελαφρώς διασκευασμένο).

Παρατηρήσεις

A. Να αποδώσετε περιληπτικά το περιεχόμενο του κειμένου σε 100–120 λέξεις.
(μονάδες 25)

B.1. Να αναπτύξετε σε μια παράγραφο 100–120 λέξεων την άποψη: ... η πρόοδος των επιστημών και της τεχνολογίας θα οδηγήσει στην κατάκτηση της ευτυχίας. Ο 20ος αιώνας γνώρισε σημαντική πρόοδο. Γνώρισε όμως και ανάλογη ευτυχία; Οι περισσότεροι άνθρωποι σήμερα αμφιβάλλουν. (5^η παράγραφος)

(μονάδες 12)

B.2.α. Να παρουσιάσετε τη δομή και να εντοπίσετε τους τρόπους ανάπτυξης της 2^{ης} παραγράφου (Η ηθική συνδέεται άμεσα με τις αξίες... υπόκεινται στη σχετικότητα).

(μονάδες 8)

B.2.β. Να εντοπίσετε τη συλλογιστική πορεία στην τελευταία παράγραφο του κειμένου. Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 5)

B.3. Να γράψετε τα συνώνυμα των ακόλουθων λέξεων χωρίς να μεταβάλλεται το νόημα του κειμένου: διαπρεπείς (1^η παραγρ.), ανεκτίμητη, οικουμενικές (2^η παραγρ.), επιφυλάξεις, σφάλμα (3^η παραγρ.).

(μονάδες 10)

Γ. Παραγωγή κειμένου

Παρά τα αναμφισβήτητα θετικά βήματα που έχουν σημειωθεί προς την κατεύθυνση της προστασίας των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, δεν λείπουν ακόμα και στη σύγχρονη εποχή περιπτώσεις κατά τις οποίες αυτά παραβιάζονται, συχνά μάλιστα με βάνουσο τρόπο. Σε ομιλία που θα εκφωνήσεις σε εκδήλωση του σχολείου σου με θέμα τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, καλείσαι να αναφερθείς σε ορισμένες από τις παραβιάσεις αυτές. Επίσης, αναφέρεσαι και σε προτάσεις για τη διασφάλιση και προστασία των Ανθρώπινων δικαιωμάτων (500–600 λέξεις).

(μονάδες 40)

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο

Ο δεκαεξάχρονος «εχθρός»

«Ο αέρας της πόλης κάνει τον άνθρωπο ελεύθερο». Η πρόταση αυτή δεν είναι ολοκληρωμένη· ακολουθεί η διευκρίνιση «μετά ένα χρόνο και μία ημέρα». Στην Ευρώπη του Μεσαίωνα, ένας απελπισμένος και κατεστραμμένος αγρότης μπορούσε να αποκτήσει την ιδιότητα του πολίτη ύστερα από 365 και μία ημέρες παραμονής του σε μια πόλη. Όμως, από την πόλη-κοιτίδα της δημοκρατίας, των πανεπιστημίων, των μεγάλων πολιτικών και κοινωνικών αγώνων, την πόλη που ταυτίστηκε με τις κατακτήσεις του πολιτισμού, φτάσαμε σήμερα στις γαλλικές πόλεις-**δορυφόρους** γύρω από το μητροπολιτικό κέντρο του Παρισιού, που γίνονται χώροι και σύμβολα κοινωνικού αποκλεισμού.

«Πόλεις» (Cités-HLM) ονομάζονται τα γιγάντια κτιριακά συγκροτήματα στα περίχωρα του Παρισιού όπου στεγάζονται κυρίως μετανάστες. Και ξαφνικά η πόλη γίνεται συνώνυμο της βίας, του κινδύνου, της οργής.

Παιδιά, έφηβοι και νέοι είναι οι πρωταγωνιστές των εξεγέρσεων που συγκλόνισαν το Παρίσι. Παιδιά εργατών και μεταναστών τα οποία κατοικούν σε εργατικά προάστια, αλλά δεν μπορούν πλέον να γίνουν ούτε καν εργάτες, καθώς τα τελευταία χρόνια επιταχύνθηκε το τέλος του μεταπολεμικού εργατικού κόσμου και του συστήματος κοινωνικής προστασίας που το συνόδεε.

Πολλοί είχαν προβλέψει ξεσπάσματα σαν αυτά που συγκλόνισαν πρόσφατα το Παρίσι. Στο βιβλίο του «Τέλος της εργασίας» (1995), ο Τζέρεμι Ρίφκιν παραθέτει τις δηλώσεις ενός Αμερικανού επιχειρηματία που υποστηρίζει ότι «όσο βελτιώνεται η παιδεία των περιθωριοποιημένων ανθρώπων των πόλεων, χωρίς ταυτόχρονα να εξασφαλίζεται εργασία σε αυτούς, τόσο πιο κοντά οδηγούμαστε σε εξεγέρσεις, αφού η παιδεία γεννά ηγέτες και οι ηγέτες συμβάλλουν στην οργάνωση της οργής και της αντίστασης». Μόνο που προς το παρόν οι νεαροί μουσουλμάνοι των σκοτεινών προαστίων του Παρισιού «επηρεάζονται περισσότερο από το M.TV παρά από τα κηρύγματα αραβικών **τρομοκρατικών** οργανώσεων», όπως ειπώθηκε. Σχολείο και σημείο αναφοράς αυτών των νέων είναι ο δρόμος και η αγορά, η μικρή και εφήμερη κατανάλωση ή μάλλον το όνειρο της κατανάλωσης.

Πολεοδομική ανωμαλία θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν τα **προάστια** του Παρισιού (τα banlieue) με τις πανύψηλες **πολυκατοικίες**. Εκεί ο διαχωρισμός έχει σαφή χωρική έκφραση, κάτι ακόμα που δεν ισχύει στην Ελλάδα. Εκεί κυριαρχεί μια διαδοχή από ντουβάρια, όπου μπορεί κανείς να περπατά επί ώρες «σε μια κοίτη σπαρμένη με ομόκεντρα τείχη». Πώς αυτά τα κακέκτυπα πόλης να γεννήσουν την αίσθηση της ιστορίας, της συνέχειας, του «ανήκω σε μια κοινότητα», του «υπάρχει αύριο»;

Ωστόσο, είναι αυτονόητο ότι η αιτία της εξέγερσης δεν είναι η πόλη, αλλά οι οικονομικές σχέσεις που διακωλύουν τον αποκλεισμό και ότι αυτό που καταρρέει δεν είναι απλώς η «πολεοδομική ειρήνη», αλλά το όνειρο για μια καλύτερη ζωή. Σε αυτό το όνειρο έχει πλέον τεθεί ηλικιακό πλαφόν. Οι κάτω των 16 ετών δεν μπορούν πλέον να ονειρεύονται, όπως ίσως έκαναν οι γονείς τους. Είμαι δεκαεξάρης σήμερα στα γαλλικά προάστια σημαίνει καιώ **αυτοκίνητα**, καιώ ό,τι βρω, καίγομαι κι εγώ μαζί.

Στο έδαφος της ανασφάλειας, του ξεριζωμού, του φόβου, της φτώχειας και της αμάθειας βλάστησε η εξέγερση του Παρισιού, στιγμιαία εικόνα ενός ραγισμένου μέλλοντος. Και το ράγισμα απειλεί να γίνει ρήγμα αγεφύρωτο, καθώς και οι εκτός των γκέτο νέοι συχνά βαδίζουν ανάμεσα σε τείχη και διαπιστώνουν ότι ο αέρας της πόλης δεν κάνει τον άνθρωπο ελεύθερο.

(Κείμενο της Μαριάννας Τζιαντζή από τη στήλη Αποτυπώματα στην εφημερίδα Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 13.11.2005, διασκευασμένο.)

Βοηθητικά στοιχεία

- κακέκτυπο (4^η παραγρ.): κακής ποιότητας απομίμηση
- πλαφόν (5^η παραγρ.): όριο
- γκέτο (6^η παραγρ.): απομονωμένη συνοικία

Παρατηρήσεις

Α. Να αποδώσετε περιληπτικά το περιεχόμενο του κειμένου, χωρίς δικά σας σχόλια σε 80–100 λέξεις.

(μονάδες 25)

B.1. Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο 100–120 λέξεων την άποψη: *όσο βελτιώνεται η παιδεία των περιθωριοποιημένων ανθρώπων των πόλεων, χωρίς ταυτόχρονα να εξασφαλίζεται εργασία σε αυτούς, τόσο πιο κοντά οδηγούμαστε σε εξεγέρσεις, αφού η παιδεία γεννά ηγέτες και οι ηγέτες συμβάλλουν στην οργάνωση της οργής και της αντίστασης»* (4^η παραγρ.).

(μονάδες 12)

B.2.α. Στο έδαφος της ανασφάλειας, ... δεν κάνει τον άνθρωπο ελεύθερο (τελευταία παράγραφος). Στην παράγραφο αυτή να διερευνήσετε τον τρόπο και τα μέσα πειθούς που επιστρατεύει η συντάκτρια.

(μονάδες 5)

B.2.β. Τι επιδιώκει η συντάκτρια με τη χρήση ευθείας ερώτησης στην 5^η παράγραφο του κειμένου;

(μονάδες 3)

B.2.γ. Να βρείτε τη δομή της 4^{ης} παραγράφου του κειμένου (*Πολλοί είχαν προβλέψει ξεσπάσματα ... ή μάλλον το όνειρο της κατανάλωσης*). Επίσης, να αποδώσετε έναν πλαγιότιτλο σε αυτήν.

(μονάδες 5)

B.3. *δορυφόρους, τρομοκρατικών, προάστια, πολυκατοικίες, αυτοκίνητα*. Να αναλύσετε τις λέξεις αυτές στα συνθετικά τους και από το δεύτερο συνθετικό της κάθε λέξης να σχηματίσετε μια δική σας **σύνθετη** λέξη.

(μονάδες 10)

Γ. Παραγωγή κειμένου

Η συντάκτρια του κειμένου αναφέρεται στις εκτεταμένες ταραχές που συγκλόνισαν τη γαλλική πρωτεύουσα πριν από μερικά χρόνια με πρωταγωνιστές κυρίως άτομα νεαρής ηλικίας. Ωστόσο, ίδιες αντιδράσεις

καταστροφικής βίας σημειώνονται κατά καιρούς και σε άλλες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες και μεγάλες πόλεις του κόσμου. Σε άρθρο σας, που θα δημοσιευτεί σε ιστολόγιο (blog), επισημαίνετε ορισμένους από τους σημαντικότερους παράγοντες που οδηγούν μεγάλο μέρος της νεολαίας σύγχρονων πόλεων σε τέτοιες μορφές αντίδρασης. Επίσης, επισημαίνετε την ευθύνη της Πολιτείας στην πρόληψη τέτοιων εκδηλώσεων (500–600 λέξεις).

(μονάδες 40)

